

مطالعه تطبیقی بررسی زیبایی شناسی در آثار نگارگری سلطان محمد و آقا میرک

پگاه نادری

کارشناس ارشد پژوهش هنر ، گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری ، دانشگاه علم و هنر یزد ، یزد ، ایران
p.naderi071@gmail.com

1

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی عناصر نقاشی و زیبایی شناسی در آثار نگارگری سلطان محمد و آقا میرک است که بر مبنای زیبایی شناسی شکل گرفته است . هدف اصلی این پژوهش شناخت توصیف و تحلیل نگاره ها هست تحقیق حاضر با بهره گیری از مطالعات کتابخانه ای و با رویکردی تحلیلی و توصیفی برآن است تا به بررسی مفاهیم مختلف درباره مبحث زیبایی و زیبایی شناسی در آثار نگارگری مکتب تبریز بپردازد. این پژوهش با عنوان مطالعات زیبایی شناسی در آثار نگارگری مکتب تبریز به صورت کاربردی شکل گرفته است. در یافته های تحقیق نشان می دهد که در مکتب هنری تبریز شاهد اوج هنر کتاب سازی و نگارگری و تصویرگری هستیم . در برخی از تصاویر این مکتب نشان می دهد که صخره ها به رنگ آبی تیره ، فیروزه ای ، سبز ، صورتی، سرخ ، سفید و غیره است و بیشترین نوع رنگ را دارد. نتایج پژوهش نشان می دهد که در این دوره طرح ها عموماً به رنگ خفیفی دارد از مشخصات نگاره ها اشخاص بلند قامت با صورت گرد و کوچک و واقع بینی در ترسیم چشم اندازها و مناظر زندگی روزانه در آبادی ها و نواحی روستایی است و پس زمینه ها با رعایت نسبی علم مناظر و مراپا نقش شده است .

واژگان کلیدی: زیبایی شناسی ، نگارگری ، آقا میرک ، سلطان محمد ، تبریز

مقدمه

زیبایی در وجود هر انسانی است و برای هر شخصی متفاوت است ، زیبایی شناسی یک شاخه از فلسفه است که درباره ی زیبایی می پردازد در این پژوهش به بررسی تصویر گری در دوران صفویه با تاکید بر دوره تبریز است . تصویر سازی که دارای سابقه طولانی از گذشته تا به امروز است با سبک های مختلف توسط هنرمندان گوناگون ترسیم گردیده است اما تصویر گری در دوره صفوی به اوج شکوفایی خود می رسد و نگاره هایی از خود از آن دوران به جا می گذارد که از لحاظ زیبایی در جایگاه بالایی قرار دارند . در این پژوهش به بررسی تصاویر و عناصر زیبایی در آن ها می پردازد .

اهداف :

هدف از انجام این پژوهش بررسی عناصر نقاشی و زیبایی شناسی در آثار نگارگری سلطان محمد و آقا میرک است که بر مبنای زیبایی شناسی شکل گرفته است . هدف اصلی این پژوهش شناخت توصیف و تحلیل نگاره ها هست تحقیق حاضر با بهره گیری از مطالعات کتابخانه ای و با رویکردی تحلیلی و توصیفی برآن است تا به بررسی مفاهیم مختلف درباره مبحث زیبایی و زیبایی شناسی در آثار نگارگری مکتب تبریز بپردازد.

ضرورت و اهمیت پژوهش :

در مبحث اهمیت موضوع باید اشاره داشت که در این پژوهش سعی می شود که با بررسی طرح و رنگ در نگارگری سبک تبریز در دوره صفوی مخصوصاً نگاره های آثار سلطان محمد و آقا میرک به خصوص از لحاظ زیبایی شناسی پرداخته شود زیرا که نگارگری که نوعی نقاشی خاص مشرق زمین است، دارای قواعد خاصی در علم، مناظر و مزایا و طرح ها و رنگ های نگاره ها خود دارد که برخی از این نقاشی ها با ریزه کاری های بسیار دقیق و ظرافت بسیار خاصی که داشته دیده می شود همچنین این پژوهش به علت شناخت زیبایی شناسی و ادراک بصری آثار نگارگری از اهمیت خاصی برخوردار است .

سوالات :

عناصر زیبایی شناسی در آثار سلطان محمد و آقا میرک چیست ؟

چگونه عناصر زیبایی شناسی در آثار نگارگری سلطان محمد و آقا میرک نمود پیدا کرده است؟

پیشینه ی پژوهش :

فاطمه رحیمی در پژوهش خود تحت عنوان **مبادی و اصول فلسفه هنر و زیبایی شناسی اسلامی** در محل انتشار مقاله **نخستین کنفرانس ملی حقوق، فقه و فرهنگ** به نتایجی دست یافت که با نگاهی به تاریخ فرهنگ و هنر ایران زمین در دوره اسلامی، همواره با انبوهی از آثار هنری اعم از معماری، نگاره ها، کتیبه ها، شعر و... مواجه می شویم که در عین ظرافت و زیبایی، به نظر می رسد دربردارنده معانی پوشیده و عمیقی می باشند. با بررسی این آثار هنری، این پرسش مهم پیش می آید که مبانی فلسفی هنر و اصول زیباشناسی در این آثار کدام است چه تعریفی از هنر ارائه می شود و اینکه جایگاه هنرمند در خلق اثر هنری چیست با مذاقه در این آثار به نظر می رسد که آنها بر اساس یک جهان بینی و هستی شناسی وحدانی شکل گرفته اند. از این رو برای اینکه بتوان در خوانش اینگونه آثار، به درک، فهم و تفسیر درستی دست یافت، باید مفاهیم بنیادین در تاریخ فلسفی هنر و زیباشناسی را در فرهنگ و جهانشناسی توحیدی مردمان این سرزمین مورد مذاقه و بررسی قرار داد.

3

محمد صادق کریمی و ابراهیم مرادی در پژوهش خود تحت عنوان **بازشناخت ابعاد عینی و ذهنی زیبایی شناسی معماری اسلامی در دوران معاصر** در محل انتشار مقاله **فصلنامه مطالعات هنر اسلامی**، دوره: ۱۶، شماره: ۳۷ به نتایجی دست یافتند که در طول تاریخ، زیبایی به عنوان جاذبه ای ازلی مطرح بوده و در رشته های مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. زیبایی تنها امری ذهنی نیست بلکه باید آن را به عنوان حقیقتی عینی درک کرد. بناهای دوران اسلامی به عنوان پدیده های مهم شهری، از نظر ویژگی های زیباشناسانه اهمیت ویژه ای دارند. از این رو، در دهه های گذشته پژوهشگران خارجی و داخلی به بررسی جنبه های گوناگون آن پرداختند. این تحقیق به صورت خاص، بر بُعد زیبایی شناسی محیط و کالبد معماری تاکید دارد.

سوده عشقی، سید مصطفی مختاباد امرئی و محمدرضا شریف زاده در پژوهش خود تحت عنوان **زیبایی شناسی و خلاقیت در مکتب «پست مدرنیسم» با تأکید بر الگوی مونتاژ در هنر معاصر ایران** در محل انتشار **فصلنامه مطالعات هنر اسلامی**، دوره: ۱۶، شماره: ۳۸ به نتایجی دست یافتند که معماری پست مدرن مرز روشنی میان هنر و جامعه شناسی

نمی‌شناسد. بنا بر اندیشه‌ی «فرهنگ جهانی» که با تولید روزافزون دانش و تکنولوژی همراه است، فاصله‌ی میان تجدد و سنت در گفتمان‌های آفرینش هنری دیگر چالشی بر سر راه خلاقیت نیست و بهره‌گیری از پارادایم تکثرگرایی و عدم قطعیت، اجتماع واژگان غیرهمسان را در فرهنگی مونتاژگونه ممکن می‌سازد. این پژوهش سعی دارد به درک الگوی مونتاژهای هنری و رابطه انکارناپذیر آن با هویت و سنت در جامعه ایرانی بپردازد. این الگوها، علی‌رغم اندیشه‌های نوجویانه، به گفتمان‌های دیرپای ملی و مذهبی نیز وابسته هستند و مسئله‌ی جایگاه خلاقیت هنری پست مدرن را با حفظ رهیافت‌های غرب و هویت ملی در هنر معاصر ایران طرح کرده‌اند.

زیبایی شناسی :

تشخیص زیبایی و رفتن به دنبال زیبایی ریشه در روح ما دارد، و در حقیقت انسان نیاز دارد که در ارتباط با زیبایی باشد. با بررسی مطالعات انجام شده در زمینه زیبایی شناسی معاصر، می‌توان مدعی شد که بیشتر مطالعات محدود به زیبایی های ظاهری است؛ به ویژه در عصر کنونی که بشر به بهانه تجدد همه جانبه، افزون بر بی مهوری به میراث تاریخی خود، تلاش کرده هنر و زیبایی شناسی را هم همانند هر عرصه دیگری، دنیوی و مادی کند. زیبایی شناسی معاصر، نه تنها از نظر معرفت شناسی، بلکه به لحاظ روش مطالعه هم با آنچه در سنت و دین رایج بود، زاویه گرفته و پیامد این فاصله، بروز مشکلات و از بین رفتن هویت و زیبایی در بسیاری از بناهای معماری ایرانی امروزی است. ویژگی های زیبایی شناسانه و هویت می‌توانند رابطه ای دوسویه و متقابل داشته باشند. زیبایی شناسی، نشانگر سمت و سوی دگرگونی های فرهنگی و اجتماعی جامعه است. اگر ارزش های زیبایی شناسانه دچار بحران شود کم کم همه ابعاد جامعه به سوی بحران حرکت می‌کند. (اخوان اعطار و همکاران، ۱۳۹۹)

فیلسوفان و هنرمندان، از دو منظر به زیبایی شناسی توجه می‌کنند. برای فیلسوفان آثار هنری شواهد غیرمتمنی است که می‌تواند به لحاظ روانی و برای روشن شدن بحث نظریه های فلسفی را پشتیبانی کند. در حالی که نمونه های هنر برای هنرمند، الگویی است که با شناخت آنها می‌تواند پیشاپیش از نتیجه تولید اثر هنری خود با خبر شوند. این مشکل اگر چه جهانی است اما در ایران حال خاص خود را دارد. فیلسوفان ایرانی، گوهر زیبایی شناسی را به خانه خود برده و ناتوان از تأمین

نیازهای هنرمندان همچنان مانع اصلی در الهام گیری روشمند هنرمندان از تجربه زیبا آفرینی تمدن بشریتند. (منصورى
۱۳۹۶،

زیبایی از مولفه های زیادی برخوردار است که فرم از مهم ترین آن می باشد. همچنین زیبایی در جنبه های اجتماعی
روانی تأثیر به سزایی بر دریافت های بشر میگذارد. در نتیجه زمانی یک اثر برای ما زیبا خواهد بود که اطلاعات زیبایی شناسی
اش، زیاد باشد. زیبایی در اثر هنری بعنوان بن مایه اساسی لحاظ گردیده است و تفاوت یک اثر مبتدی و یک اثر حرفه ی در
نسبت و مرتبه آن از نظر زیبایی شناسی است (جعفرى ، ۱۳۹۹)

زیبایی شناسی به معنای وسیع کلمه نظریه ای است در باب زیبایی و به عبارت دیگر زیبایی شناسی قابلیت است برای
درک بهتر ادراکات. زیبایی شناسی هرگونه بحث علمی و قابل پذیرش در مورد زیبایی استتعریف های زیبایی را می توان به دو
دسته تقسیم نمود: دسته ای در تعریف زیبایی به شعرى زیبا و یا جملاتی دل انگیز و خیال آفرین و گاهی آرمانی یا تجربی
اکتفا کرده اند. اما دسته دوم بر مبنای فلسفه ای خاص به تعریفی منطقی از زیبایی پرداخته اند.

ناگفته نماند، از آنجا که هنر با آن حقیقت معنوی خود امری است دارای تاریخ، ادوار، اشکال و قوت و ضعف، لذا
تعبیراتی چون: هنر ایرانی، هنر کلاسیک و مدرن هم تاب و تحمل مفهوم دوم هنر را دارد، گرچه چنین لحاظ و اطلاقی نیازمند
امعان نظر و توجه به پویا بودن آن امر معنوی است.

در یک دید فنی و عمیق هم نمی شود چیزی را هنری دانست مگر اینکه به زیبایی موصوف باشد، همچنین امر هنری
را ناخودآگاه مربوط به هنرمند و مصنوع و می دانیم، حتی اگر بخواهیم زیبایی های طبیعت را به تعبیر هنر آغشته کنیم
ناچاریم در ذهن خود مصنوعیت آنها را نسبت به حق تعالی ملحوظ نماییم. گوئی زیبایی تابشی غیر مادی است که بر صور
خاکی پر تو افکن شده و چون نور مرموزی شور و هیجان و زندگی بخشی دارد. زیبایی ساختمان ذره ای ندارد و یکی از
قشرهای کیفی هستی را تشکیل می دهد. صفت خیره کننده دیگر زیبایی که از می توان به خاصیت شکل انگیزی با شک
پذیری تعبیر کرد، این است که معشوق زیبا هزاران هزار شکل بخود می گیرد و از هر دریچه و روزن با ناز و خرام و جلوه ای نو
دلربائی می کند و در هر کوچه و بر زن با نامی دیگر دامی دیگر می نهد. زیبا، خیر و حقیقت هر سه وجوه مختلف یک
گوهرند. (فولادوند، ۱۳۴۸)

شکل گیری مکتب تبریز :

یورش ایلخانان مغول در سال ۶۱۶هـ از یک سو و ارتباط با جاده ابریشم از سوی دیگر وارد ورود و آشنایی هنرمندان ایرانی با هنرهای تزئینی و تصویری چینی شد. سلسله ایلخانی توسط هلاکوخان مغول به سال ۷۳۶هـ پایه گذاری شد. ایلخانان توانستند فتحیات خود را تا بغداد و سرنگونی سلسله عباسی، که چیزی قریب به ۵۰۰ سال دوام آورده بود، ادامه دهند. در شهر تبریز در دوره ایلخانان مغول مکتب هنری پدید آمد که به مکتب تبریز اول مشهور است .

در دوران حکومت ایشان دو اتفاق مهم در هنر نگارگری رخ داد:

اول ، آغاز ورود عناصر چینی به حوزه نگارگری ایرانی که بعدها همچنان در شکل ابر و کوه و یا تزئینات البسه همچنان باقی ماند. دقت در جزئیات رهاورد این انتقال است.

دوم ایجاد سنت کارگاهی، تا پیش از این یک نگارگر کل نقاشی های یک نسخه را در تمام مراحل انجام می داد ولی از این دوران به بعد، هنرمندان به صورت تخصصی درآمدند و هر یک بخشی از کار را برعهده گرفتند.

بوجود آمدن ربع رشیدی، کتابخانه مراغه و... به نوان محلی برای دوره هم جمع شدن هنرمندان از نقاش و خطاط، جلدساز و... رهاورد این سنت تازه است. سنتی که تا روی کار آمدن مکتب اصفهان همچنان پابرجا ماند (بازیل گری، ۱۳۸۱)

بررسی نگاره های سلطان محمد و آقا میرک :

سلطان محمد پس از بهزاد مدتی ریاست کتابخانه سلطنتی را به عهده داشت. وی که یکی از بزرگترین نگارگران ایران به شمار می رود، نگاره های متعدد و زیبایی ساخته است که کمتر به آنها توجه شد که شاید به سبب نفوذ نام و آوازه بهزاد بود. اما آثار او در اوج قدرت و اقتدار با محتوایی به مراتب برتر از دیگران نقش گردیده است. وی را بسیاری شاگرد بهزاد می دانند در حالی که سلطان محمد نگارگری است که به حق می باید بیشتر از اینها به او و آثارش پرداخت، آثاری که نشان از دقت، ظرافت، قدرت قلم و تفکری ورای دیگران داشته است.

قاضی احمد در گلستان هنر درباره سلطان محمد چنین می نویسد:

استاد سلطان محمد از دارالسلطنه تبریز است و در وقتی که استاد بهزاد از هرات به عراق آمد استاد بود. سلطان محمد استاد شاه تهماسب است و پیوسته با استاد بهزاد و میرک انیس بود و پس از مرگ استاد بهزاد، از این رو جهان درگذشت و قبرش در باغ شیخ کمال پهلوی قبر بهزاد است و مردم امروز آن را باغ کمالین می گویند. (شریف زاده، ۱۳۸۱)

مکتب تبریز در این دوران با داشتن هنرمندان و نگارگرانی با ذوق و مهارت فنی چنان پیشرفت یافته در این مکتب به کشورهای دیگری همچون ترکیه عثمانی و هند بروند و مکاتبی را بر پایه نگارگری مکتب تبریز در آن کشورها بنا نهند، که ادامه نگارگری ایرانی است. مهم ترین ویژگی های این مکتب تنوع رنگ، استفاده ی فراوان از رنگ طلایی، توجه به موضوعات درباری، بکارگیری اشیاء مربوط به زندگی، شکست کادر پوشاک هماهنگ با رسم صفویه با کلاه قزلباش، ایجاد صحنه های شکار با حالتی پرتحرک، صحنه های داخلی با حالتی خموش و متفکرانه و بزم با حالت یکنواخت پیکره های محدود، به کارگیری نقوش نگارگری در بافت پارچه، توجه زیادی به چهره نگارگری، رواج تشعیر بدون بکارگیری اسلیمی و مهارت در صحنه های چوپانی و به ویژه به نقاشی های بهزاد و شاگردان وی، ترکیب بدنی حلزونی یا اسپیرال می باشد. (معصومی، ۱۳۸۱)

نقاشی تبریز نظام زیانمای ویژه خود را می سازد؛ نظامی که در آن شوکت سرورانگیز آرایش، وفور رنگ های به غایت درخشنده، و شورناب عمومیت دارد. از جمله چیزهایی که مشخصه نقاشی های دوره صفویه، به ویژه مکتب تبریز به شمار می آید و به سادگی می توان این نگاره ها را تشخیص داد، لباس و پوشش سر اشخاص است. (شریف زاده، ۱۳۸۱)

ویژگی ها:

چهره ها، نحوه نمایش طبیعت مثلاً ترسیم تنه پیچیده و گره دار درختان و صخره های تیز و دشت های بریده و ابرهای موج، مراعات نسبت ها، دقت در رسم گیاهان و اعضای بدن حیوانات، و تحرک و جنبش بیشتر در نمایش صحنه ها به جای آرامش و سکون موجود در نقاشی سنتی ایرانی در این مکتب دیده می شوند.

از سوی دیگر، استفاده از نقوش تزئینی هنر ایرانی مانند نقوش هندسی کاشی کاری، و اعتبار بخشیدن به معماری ایرانی به عنوان اصلی ترین جانمایه کار و بازنمایی روح ملی، تقلید صرف از هنر چینی را نفی می کند.

هنرمندان ایرانی در عین پذیرش عناصر تازه که به آثار آنان جلوه‌ای نو و تحرکی بیشتر می‌بخشید، این عوامل را با شیوه سنتی نگارگری ایرانی چنان آمیختند که به سختی می‌توان این عناصر تازه را در میان تاروپود هنر سنتی تمیز داد. در واقع، آمیختن این عناصر جدید به شیوه‌ای کاملاً ایرانی انجام پذیرفت؛ به طوری که لطمه‌ای به تداوم هنر نگارگری ایرانی وارد نکرد.

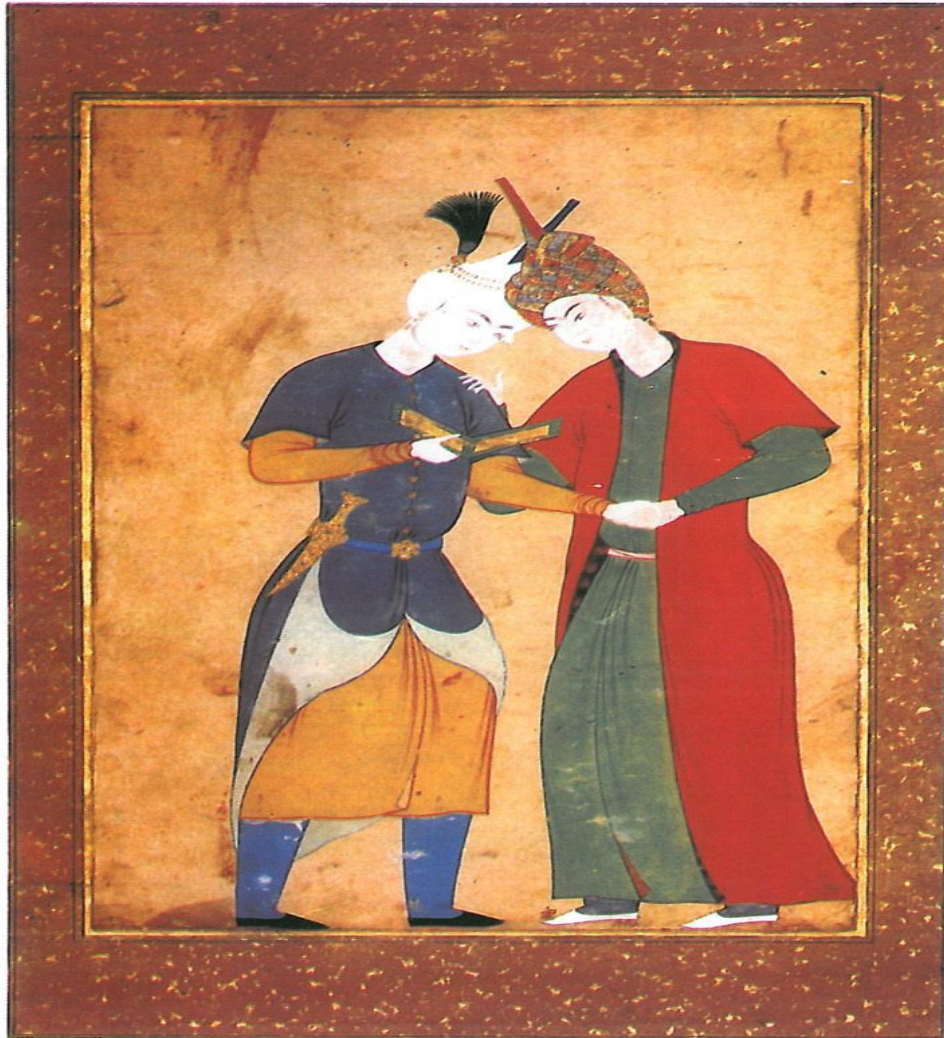
ویژگی های اثر جشن عید فطر :

- ۱- اثر متعلق به سلطان محمد
- ۲- مهارت داشتن در پرداختن به شیوه ی قزلباشان، ترسیم لباس ها، زره ها،
- ۳- آثار سلطان محمد دارای ویژگی های کارهای کمال الدین بهزاد است
- ۴- تلفیق موفق اسلوب هندسی هرات با شیوه ی تغزلی ترکمنی
- ۵- تنوع رنگی بهره برده و رنگ هایی شاد، با کنتراست نزدیک به رنگ های فامدار
- ۶- در تصویر تزیین تمامی قسمت ها به جز آسمان است که ایجاد بافت کرده است
- ۷- سطح پر تحرک به چشم می آید
- ۸- پادشاه با رنگ لباس نارنجی و آبی به مکمل رنگ آسمان در تصویر دیده می شود

نام اثر: جشن عید فطر از دیوان حافظ
نام هنرمند: به امضای سلطان محمد
مکتب: تبریز
اندازه: ۱۵ × ۲۰ س م
تاریخ اجرا: حدود ۹۳۲ هجری قمری

تصویر شماره ۱
جشن عید فطر

10

- ◆ نام اثر : دو شاهزاده‌ی صفوی
- ◆ نام هنرمند : منسوب به آقامیرک
- ◆ مکتب : تبریز
- ◆ اندازه : ۱۱ × ۱۸ س م
- ◆ تاریخ اجرا : حدود ۹۳۶ هجری قمری

تصویر شماره ۲
دو شاهزاده صفوی

ویژگی های اثر دو شاهزاده صفوی :

- ۱- اثر متعلق به میرک مصور(میرک نقاش)
- ۲- آقا میرک به شیوه های گوناگونی آثار هنری خود را ایجاد می کرده است
- ۳- در این اثر فقط به دو شاهزاده یعنی به نقاشی دو پیکره پرداخته است
- ۴- موضوعات پرداخته شده به آن موضوعات روزانه و درباره ی شاه و کارهای اوست
- ۵- در این اثر استفاده از رنگ های گرم و پخته به چشم می آید

11

روش تحقیق :

این پژوهش با عنوان مطالعات زیبایی شناسی در آثار نگارگری مکتب تبریز به صورت کاربردی شکل گرفته است. انتخاب روش تحقیقی در این پژوهش براساس اهداف آن، از انواع تحقیقاتی، کاربردیست و به جهت ماهیت کیفی و از نوع توصیفی، تحلیلی می باشد. این پژوهش با هدف بررسی عناصر بصری موجود در تصویر و زیبایی شناسی در آثار نگارگری مکتب تبریز است که بر مبنای زیبایی شناسی شکل گرفته همچنین تحقیق حاضر با بهره گیری از مطالعات کتابخانه ای و با رویکردی تحلیلی و توصیفی برآن است تا به بررسی مفاهیم مختلف درباره مبحث زیبایی و زیبایی شناسی در آثار نگارگری مکتب تبریز بپردازد. مطالعه به صورت کتابخانه ای و از طریق فیش برداری مطالب از میان منابع معتبر کتابخانه ای، مجلات، مقالات، سمینارها انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش یک نمونه از آثار سلطان محمد و یک نمونه آثار آقا میرک از مکتب تبریز است که با روش انتخابی از میان تمام آثارش مورد بررسی واقع گردیده همچنین این پژوهش با روش کیفی به تجزیه و تحلیل داده ها پرداخته است.

یافته های تحقیق :

در یافته های تحقیق نشان می دهد که در مکتب هنری تبریز شاهد اوج هنر کتاب سازی و نگارگری و تصویر گری هستیم . در برخی از تصاویر این مکتب نشان می دهد که صخره ها به رنگ آبی تیره ، فیروزه ای ، سبز ، صورتی، سرخ ، سفید و غیره است و بیشترین نوع رنگ را دارد. سلطان محمد در نگاره های خود از رنگ های زیبا و عالی، ترکیب بندی و دقت و ظرافت و شکوه بی نظیر استفاده کرده است او تنها نگارگری بود که خمسه نظامی را نیز در مدت چهار سال به همراه شاگردان بهزاد تهیه کرد. نگاره های آقا میرک و سلطان محمد از برجسته ترین آثار هنرمندان و نگارگران ایرانی در دوره ی تبریز است . همچنین سبکی که در نگاره های مشاهده می شود و در رنگ آمیزی نگاره های مکتب هرات دیده می شود و به کار رفته است ، روشی بود که قرن ها بعد نقاشان اروپایی و مدرن (نقاشن مدرن اروپا) از آن استفاده کردند.

بحث و نتیجه گیری :

نتایج پژوهش نشان می دهد که در مکتب تبریز جهت شیوه ی هرات به خوبی در آن مشخص است . این مشخص بودن را در نسخه ای امیر علی شیرنواپی که توسط بهزاد و شاگردانش انجام گرفته شده به خوبی نشان داده شده است . در این دوره طرح ها عموماً به رنگ خفیفی دارد از مشخصات نگاره ها اشخاص بلند قامت با صورت گرد و کوچک و واقع بینی در ترسیم چشم اندازها و مناظر زندگی روزانه در آبادی ها و نواحی روستایی است و پس زمینه ها با رعایت نسبی علم مناظر و مرایا نقش شده است . رضا عباسی از جمله هنرمندانی است که در این دوره نقش به سزایی داشته است . در این مکتب نگاره ها از رنگ های زیبا و عالی ، ترکیب بندی ، دقت ، ظرافت ، قدرت قلم و تفکری ورای خاصی بر خوردار بودند و همان رنگ های مکتب هرات استفاده شده است . در مبحث بررسی دو اثر نشان می دهد که هر دو هنرمند به موضوعات روزانه و شاه و کارهای او پرداخته اند و همچنین استفاده از رنگ های گرم و پخته دیده می شود .

منابع :

اخوان عطار، عباس، سمیه هرمز (۱۳۹۹) بررسی نقش زیبایی شناسی حکمت متعالیه در معماری مساجد مکتب اصفهان با تاکید بر رمز پردازی (در قالب طراحی مسجد) ،نهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

اخوان عطار، عباس، منصوری، محمدرضا ، صالحی آلاشتی ، بنیامین ، (۱۳۹۹) بررسی نقش زیبایی شناسی حکمت متعالیه در معماری مساجد مکتب اصفهان با تاکید بر رمز پردازی در قالب طراحی مسجد ،دستاوردهای نوین در مطالعات سبز محاسبات، کاربردها و چالش ها

بازیل ، گری ، (۱۳۸۱) ترجمه عرب علی شروه ، نقاشی ایرانی ، انتشارات مؤسسه مطالعات هنر اسلامی،

جعفری، بهرام (۱۳۹۹) خوانشی بر زیبایی شناسی هنری از زبان معماری ، دومین کنفرانس محیط زیست، عمران ،معماری و شهرسازی

تجویدی ، اکبر ، (۱۳۵۲) نگاهی به هنر نقاشی ایران، انتشارات وزارت فرهنگ وهنری.

شاهمرادی علی اکبری، مارال (۱۳۹۹) بازتاب مفهوم زیبایی شناسی در معماری معاصر، دومین کنفرانس محیط زیست، عمران ،معماری و شهرسازی

شریف زاده ، سیدعبدالمجید، (۱۳۷۵) تاریخ نگارگری در ایران ، انتشارات حوزه هنری

شو نهور، آرتور، (۱۳۵۷) هنر و زیبایی شناسی، ترجمه فؤاد روحانی، تهران ،انتشارات زریاب

طوسیان ، غلامرضا ، (۱۳۹۹) فلسفه زیبایی شناسی ، کنفرانس بین المللی تحقیقات بنیادین در مدیریت، توسعه و علوم انسانی

فولادوند، محمد مهدی، (۱۳۴۸) نخستین درس زیبا شناسی، تهران، انتشارات دهخدا

رحیمی، فاطمه (۱۳۹۹) مبادی و اصول فلسفه هنر و زیبایی شناسی اسلامی ، نخستین کنفرانس ملی حقوق، فقه و فرهنگ

غفوری، فاطمه (۱۳۹۹) بررسی «زیبایی شناسی» در داستان ، هشتمین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم

8th International Conference on Management & Humanistic Science Research in Iran

16 July 2021 - Tehran

هشتمین کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران

محل برگزاری: تهران

۲۵ تیر ۱۴۰۰

